

הרב בצלאל טובי' וועטענשטיין דומ"ץ דקהל מחזיקי הדת בעלזא מאנסי

האם יש לסמוך על עירוב תבשילין שלא נמצא בתחומו ביו"ט

לשבת ק"ו מיו"ט לחול. ומבואר שם דלרבא הע"ת הוא לכבוד שבת שיזכור בערב יו"ט לברור מנה יפה לשבת ע"י שמניח עתה איזה תבשיל לכבוד שבת, הרי יזכור שאחר יו"ט יגיע שבת. ולפי רב אשי תיקנו הע"ת לכבוד יו"ט שידעו חומרת יו"ט שאין אופין מיו"ט לחול, והוא ע"י שרואה שאין אופין מיו"ט לשבת אא"כ התחיל כבר לבשל מערב יו"ט.

ומבואר דלרבא העיקר הוא מה שטורח בערב יו"ט לבשל תבשיל לכבוד שבת הוא המזכירו שיברור מנה יפה לשבת. והנה י"ל דכיון שברור מנה יפה לשבת נעשית בעיו"ט, ע"כ הכל תלוי בעריו"ט ואז יבשל ויניח תבשיל לשבת, ואפילו למעשה בשעת הבישול מיו"ט לשבת אין מצוי אצלו התבשיל של שבת, עדיין מותר לו לבשל מיו"ט לשבת. משא"כ לטעמא דרב אשי הרי הע"ת מתיר לו הבישול לשבת, ומסתבר דצריך להיות אצלו הע"ת בשעה שמבשל מיו"ט לשבת, דאז ניכר דהתחיל כבר לבשל מבחול לצורך שבת.

וכעין זה מצינו בדברי הרא"ש (שם סי' א') ויראה דנפק"מ בין אלו שני הטעמים, דלרבא צריך לערב דוקא בעריו"ט כדי שיברור מנה יפה לשבת ולרב אשי יכול לערב אפילו קודם עריו"ט, ועוד אם מותר להניח ע"ת אחד לכמה ימים טובים שיחולו בער"ש ולהתנות עליו בפירוש שבעירוב זה יהא מותר לבשל בכל הימים טובים של שנה זו שהם בער"ש לצורך שבת שלאחריו, לרבא אינו מועיל דכיון כשיגיע עריו"ט לא יהא נזכר על שבת שלאחריו, ולרב אשי מהני כיון שהתחיל לבשל לכבוד שבת לפני יו"ט מותר לו לגמור ביו"ט.

הרי דנקט דלרבא עיקר תכלית הע"ת

חיים טובים וארוכים יכתב לאלתר מעכ" האברך היקר, הוגה בתורת ה' תמימה עוטה אורה ביראה הטהורה כש"ת מוה"ר יחזקאל יהודא פרידלנדר הי"ו מחשובי לומדי כולל המפואר דחסידי צאנו יוניאן סיטי.

אחדשה"ט באה"ר ואה"ע

הנני במענה לשאלתך שהגיע אלי היום, ובהם שאלה נחוצה הנוגעת בימים טובים הבעל"ט ר"ה, סוכות ושמי"ע הסמוכים לשבת קודש. והרי כדי לעשות צרכי שבת ביו"ט הצריכו חכמים לתקן עירוב תבשילין, ושאלתך הוא באם אשה העומדת סמוך ללידה, ואולי תצריך לנסוע לשפיטאה"ל הנמצא מחוץ לתחומו של העיר בעצם יו"ט, האם צריך ליקח עמה העירוב תבשילין כדי שיוכל שם בשפיטאה"ל לבשל ולחמם המאכלים לכבוד שבת, ולהדלקת הנרות, או אפשר להשאיר הע"ת בביתם ויסמוך עלי'.

והנה היות שהשאלה נוגע למעשה אעבור על פרשתא דא. ובעזר צורי וקוני אקוה שנוכה לברר שאילתא דא. ויה"ר שלא אכשל בדבר הלכה.

א) שורש השאלה תלוי בב' טעמים של ע"ת

והנה שורש השאלה הוא, דהרי מצות עירוב תבשילין מבואר במשנה (ביצה טו:): יו"ט שחל להיות ער"ש לא יבשל בתחילה מיו"ט לשבת, אבל מבשל הוא ליו"ט, ואם הותיר הותיר לשבת, ועושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו לשבת. ובגמ' (שם) אמרינן מ"ט (וברש"י למה תיקנו עירוב) אמר רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט, רב אשי אמר כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט

המובא במרדכי (סי' תרע"א) וז"ל שם פעם אחת שכח ולא עירב, ולא נזכר אלא ביו"ט שני דבו אין מועיל תנאי, והורה שיבשלו בהשכמה ליו"ט הרבה ויותרו לשבת, ועוד הורה לעשות ע"ת עכשיו ביו"ט שני כהלכה בדברי סופרים כדברי המיקל, והלכה כרבא דאמר כדי שיברור מנה יפה לשבת ופריך תלמודא אפילו ביו"ט שני נמי ומשני גזירה שמא יפשע, הא לאו הכי יכול להניח ע"ת אפי' ביו"ט, וכיון ששכח דאין כאן פשיעה יניח ביו"ט עצמו, ודברי הר"ש מובא להלכה בשו"ת מהר"ם רוטנבערג (כרך ג' סי' תרנ"ד) ובס' אגודה (שם ט"ו ע"ב) בלי שום חולק, ובמרדכי (סי' תרע"א).

א"כ לכאורה אפ"ל דשאלתינו תלוי בפלוגתת הפוסקים אם נקטינן כרבא או כרב אשי, דלרבא מותר לו לבשל ביו"ט לשבת אע"פ שאין הע"ת מצוי אצלו ולרב אשי אסור. והנה המשנ"ב (סי' תקכ"ז סק"א) כ' שם להשיג על דברי הטו"ז (סקי"ג) שכ' לפרש כוונת השו"ע (סעי' י"ד) אם מותר להניח ע"ת ולסמוך עליו כ"ז שקיים אפי' ליו"ט אחר, שתלוי בשני טעמים הנ"ל והשיג עליו המשנ"ב, דמשמע מינה דהחומרא הוא מפני סברת רבא כדי שיברור, וא"כ אין מקום לחומרא זו דק"ל כרב אשי לגבי רבא, וכ"כ הרשב"א בעבו"ק והרמב"ן והסמ"ג כרב אשי. אבל למעשה כבר כתבנו דיש גם גדולי הפוסקים הסוברים דהלכתא כרבא, וכבר הסכימו גדולי האחרונים לחוש לב' הטעמים לחומרא.

ועיין בבעל העיטור (הל' יו"ט מחלוקת י"ד) שכ' והאינדא אצריכוהו רבנן עירובי תבשילין כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לחול, או משום ברירה שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט, ומשמע דחושש לב' טעמים וכן משמע במאירי עיי"ש, וכ"ה בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ע"ח) שכן היא דעת הרי"ף ומסיק שלכן להלכה יש לחוש לשני הטעמים לחומרא, וע"ע בחידושי הצ"ח (ריש פסקין)

נעשית בערב יו"ט וממילא אפשר לומר דלא בעינן שהע"ת יהי' אצלו ביו"ט בשעת הבישול לשבת.

ואעפ"י דבעינן שיתקיים העירוב ביו"ט בשעה שמבשל לשבת כמבואר שם במשנה אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחילה וכ"ה בשו"ע (סי' תקכ"ז סעי' ט"ו) נאכל העירוב או שאבד קודם שבישל לשבת אינו יכול לבשל אא"כ נשתייר ממנו כזית, והוא הלכה פסוקה אפי' לרבא. אמנם באמת כבר הקשו כן הראשונים, עיין בר"ן ובחידושי הרשב"א שם בסוגיין וז"ל ולא תקשי לרבא דס"ל דעירוב משום כבוד שבת נתקן הא דתנן נאכל עירובו או נאבד לא יבשל עליו בתחילה, די"ל שאם אתה מתיר לו לבשל כשנאבד עירובו, אף הוא יתשל בו ולא ישמרנו או יאבד או יאכל ולא יזכור לברר לשבת כלל. ובתוס' רבנו פרץ (שם ד"ה אמר רבא) כ' וי"ל כיון דלית' בעין הוי כמי שלא הניח א"נ יש לחוש פן יאמר לשנה הבאה, אשתקד לא עשיתי עירוב, ולא היא זכור שהניח אלא שאכלו, ועיי"ש עוד בחידושי הריטב"א והרא"ה.

וי"ל דכל זה כשנאבד ואינו קיים כלל, משא"כ כשקיים אלא שאינו מצוי אצלו כמו בנידוד"ד שלא נמצא בתחומו לא שייך הני טעמי דלעיל.

ב) איזה טעם נקמינן להלכה

ומעתה יש לברר איזה טעם נקטינן להלכה. הנה הרמב"ם (הל' יו"ט פ"ו ה"א) העתיק רק טעמא דרב אשי וז"ל שם ואיסור זה הוא מדברי סופרים כדי שלא יבא לבשל מיו"ט לשבת שק"ו הוא לשבת אינו מבשל כ"ש לחול וכו', וכן הרשב"א בספרו עבודת הקודש (בית מועד ש"ד פ"א) הביא ג"כ רק טעמא דרב אשי וכ"ה בסמ"ג (הל' יו"ט) וכ"פ הבעל המאור (פסחים מו.) וגם הוסיף טעם, משום דהוא בתראי וכידוע דהלכה כבתראי.

ומאידך מצינו ראשונים סוברים להלכה כטעמא דרבא, והוא שיטת הר"ש מבונבערג

החכם, אבל במג"א כ' בשם המהרש"ל דהא דיוצא בעירוב של החכם כשהתנה דעתו עליו, היינו דוקא כשהניח עירוב תחומין, וטעמו העתיק שם המהרש"ל דהוא עפ"י שיטת רב אשי שכ' בטעם ע"ת כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לחול, ע"י שיתחיל לבשל של שבת הא א"א לבוא שמה ולאכול ע"ת בשבת, ולכן בעינן שהניח עירוב תחומין.

ומזה ג"כ דלטעמא דרב אשי צריך להיות מצוי הע"ת אצלו, או מטעם שכתבנו דעיקר תכלית ע"ת הוא ביו"ט כשבא לבשל על שבת, או כמו שכ' המהרש"ל דלא נחשב תבשיל של שבת אם אינו יכול להגיע אליו.

ולהלכה נקטו הפוסקים כמהרש"ל דלא מהני עירוב של גדול העיר אפילו אם התנה בפירוש על מי שהוא מחוץ לתחום אא"כ שעשה עירוב תחומין, ע"ש במג"א (שם סק"ט) ובא"ר (שם סקי"ג) ובשו"ע הרב (שם סט"ו) ובמשנ"ב (שם סקכ"ט) הרי שחוששים לטעמא דרב אשי וצריך שע"ת יהי מצוי אצלו.

ד) השפ"א מסתפק בנידוד גם לדעת המהרש"ל

אמנם בס' שפת אמת (ביצה טז:) כ' בהא דעירוב של גדול העיר לא מהני אלא עד תחום שבת, ומדייק מדברי הר"ן שכ' בסברא דלא מהני העירוב על חוץ לתחום, דאינו בדין שיערב אחד על כל העולם, משמע מדבריו דאי הוי מהני אפילו לכל העולם ממש הי' מהני אפילו לא הניחו עירוב תחומין, וכן נראה מסברא דמה בכך שהוא אינו יכול לבוא עתה מ"מ הוי כהניח הוא בעצמו ע"ת בעיו"ט ואח"כ הלך לו דלא מצינו שיהי' אסור לבשל במקום אחר כשאין עירוב תבשילין שלו במקום זה. ושוב כ' דלפי מה שנתבאר בשו"ע דדוקא למי שהוא רשאי לבוא לכאן שהניח ע"ת לדידי' מהני במפרש שמניח עבורם, וצריך עיון לפ"ז מי שהניח עירוב תבשילין והלך לו למקום אחר מה דינו ומסיק וצ"ע

וכן בפני יהושע שם דנקטו בפשטות דשני הטעמים לא פליגי שגם רב אשי סובר בטעמא דרבא אלא להוסיף על טעמו בא. וכן יש לדייק מדברי המג"א שבהקדמה בריש הסימן הזכיר את שני הטעמים.

וא"כ לכאורה יש להחמיר בנידוד, שיהא הע"ת מצוי אצלו בשעה שמבשל ביו"ט לצורך שבת.

ג) מבואר מדברי המהרש"ל דצריך להיות ביו"ט מצוי אצל הע"ת

וכן יש להוכיח כדברינו מהא דמבואר בגמ' (שם טז:) מכריז ר' יעקב בר אידי מי שלא הניח עירוב תבשילין יבא ויסמוך על שלי, ועד כמה אמר נחומי בר זכרי' משמי' דאביי עד תחום שבת, ופרש"י דלעומדים חוץ לתחום לא הוי דעתו של מניח עליהם ולא עלו על לבו לזוכרן, ולפ"ז אם פירש שמניח גם עליהם מהני. אבל הר"ן כ' עד תחום שבת דמסתמא דעתו על כל הנמצאים בתחומו אבל טפי מהכי דאפילו בשפירש ומתנה לא מהני שאינו בדין שיערב אחד על כל העולם. ובב"י (שם סעי' ח') הביא דברי ה"ה (פ"ו ה"ז) בשם הרשב"א (עבוה"ק שם סי' ב') אפילו עירוב עירובי תחומין ויכול לבוא אינו סומך עליו שלא נתן דעתו מן הסתם אלא על אותן שהן תוך תחומו, ולפיכך אם פירש אפילו על מי שיכול לבוא אצלו ע"י עירובי תחומין אף הם סומכין עליו ע"כ ומבואר דס"ל דלא מהני אף כשפירש דדעתו עליו אא"כ שהניח ע"ת שיוכל לבא לשם. ובשו"ע (שם סעי' ח') כ' המח' כשמערב על אחרים אינו צריך לפרט אלא מניח בכלל על כל בני העיר וכל מי שהוא בתחום העיר יוצא בו, הג"ה אבל מי שהוא חוץ לתחום אינו יוצא בו אפילו הניח עירובי תחומין ויכול לבוא לכאן אא"כ התנה עליו המניח בהדיא, ומבואר דאם התנה עליו בהדיא מהני עירובו גם למי שנמצא חוץ לתחום, ואינו מבואר בדבריו אם בעינן דוקא שהניח עירובי תחומין שיוכל לילך למקום

מסתבר דבעינן שהתבשיל יהי אצלו.

וא"כ פשוט לכאורה די ש להחמיר שיקח הע"ת אתו כשנוסע לעיר מנהעטן שהוא חוץ לתחום, וכן מצאתי בשו"ת ציץ אליעזר (ח"י"ז סי' כ"ה) להלכה עפ"י המהרש"ל המובא במג"א וכ"כ הב"ח בשיטת רש"י שכ' על הא דגדול העיר אינו מניח עירוב על מי שהוא חוץ לתחומו, מפני שאין דעתו עליו ומקשה עליו הב"ח דלמה הוצרך לטעם זה, הא פשיטא דלא מהני אפי' כשדעתו עליו כיון שלא יכול לבוא אל עירובו דליהוי כגומר והולך ומת' דמיירי באותו שהניח עירובי תחומין ויכול לבוא ע"י עירוב ואפ"ה כיון שעומד חוץ לתחומו אין דעתו עליו, ומבואר דלא מהני עירוב של גדול העיר אלא כשדעתו עליו, ויכול לבוא אל עירובו ע"י ע"ת. ועפ"י פסק שם להלכה גם למי שנוסע חוץ לעיר דאם אינו יכול להגיע לעירובו א"א לו לבשל על סמך עירוב תבשילין שעשה.

(ו) בדיעבד יש לסמוך לעשות צרכי שבת גם כשאין הע"ת אצלו

אבל בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קכ"ב) כ' דדעת הב"ח בזה צ"ע דמדברי הר"ן מובא בבירור דלית לי' האי כללא דצריך שיוכל לבוא אל העירוב, וגם המהרש"ל שכ"כ לא כתב כן רק בדעת הרשב"א ולא בדעת רש"י והר"ן, וגם המ"מ מפקפק על דברי הרשב"א, ונמצא דאינו פשוט כ"כ דצריך להיות שיוכל לבוא אל העירוב ואפילו להסוברים דלענין עירוב של גדול העיר בעינן שיוכל לבוא אל העירוב, כתב שם שיש לחלק משם די"ל דזה חסרון בדין זכ' דאינו יכול לזכות למי שאינו יכול לבוא אל התבשיל, אבל בנידו"ד שהניח הע"ת על עצמו כהלכה אלא דא"כ הלך לעיר אחרת מנלן שיופקע ע"י עירובו הואיל ואינו יכול להגיע אל עירובו, ומסיים שם להלכה דבדיעבד מותר אע"פ שאינו יכול להגיע להעירוב, אבל לכתחילה יש להחמיר.

עכ"פ לכתחילה לכו"ע יקח עמו הע"ת,

לדינא, וכנראה שמסתפק אף לדעת המהרש"ל והפוסקים הנ"ל.

וי"ל דסברתו הוא דיש לחלק מי שהניח ע"ת בביתו והלך לו למקום אחר דבכה"ג הרי ה' התבשיל מצוי אצלו בשעת עשיית ועריכת הע"ת, וע"כ י"ל דאע"פ דביו"ט אינו מצוי אצלו מהני משא"כ בגדול שעשה ע"ת למי שנמצא חוץ מתחומו שאין התבשיל מצוי אצלו לא בעריו"ט בשעת עריכתו ולא ביו"ט בשעה שעוסק בבישול לכבוד יו"ט, וע"כ לא מהני עכ"פ לדעת המהרש"ל והעומדים בשיטתו.

(ה) בדברי רבא כדי שיברור וכו' הכוונה לעיו"ט או ביו"ט

עכ"פ מידי ספק לא יצאנו, ובוודאי שלכתחילה יש להחמיר ליקח עמו הע"ת ובפרט שי"ל דגם לטעמא דרבא שהוא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט, אינו ברור, דהבירור תלוי בעריו"ט, כמפורש בדברי המאירי (בחידושו שם) דעיקר גזירתם לכבוד שבת היתה וכו' אבל עכשיו שאנו אוסרים שלא לבשל מיו"ט לשבת אלא א"כ התחיל בהכנת שבת מבערב יו"ט, זוכר הוא את השבת קודם יו"ט, ובורר לכל אחד מנה יפה לפי כבודו, עכ"ל. וכן מדויק לשון הרב בשו"ע שלו (סעי' ב') שכ' (שם בטעם שני) כדי להרבות בכבוד שבת, שע"י שאתה מזקיקו לבשל תבשיל אחד מעריו"ט בשביל תיקון צרכי סעודת השבת שלאחריו, הוא נזכר כל צרכי שבת מערב יו"ט, ובורר מנה יפה לשבת ומנה יפה ליו"ט ואינו מכלה הכל ביו"ט.

אמנם מפשטות לשון רש"י ושאר ראשונים שם מבואר שהכוונה היא לבירור ביו"ט, כמ"ש בזה"ל מתוך שמערב זוכר את השבת ואינו מכלה את הכל ליו"ט, ובורר מנה לזה ומנה לזה, ונמשך אחר פירושו שכ' לפני זה בד"ה זכרהו, כשבא יו"ט בער"ש קרוב שבת להשתכח מחמת יו"ט, שמרבה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו ע"כ, וא"כ

וע"כ מסתבר דבכה"ג שעשה הע"ת והוא קיים רק שאינו מצוי אצלו יש לסמוך על המתירים דלא בעינן ע"ת.

ולפי הנ"ל פשוט דאין לסמוך על עירוב של גדול העיר שהניח עירוב על כל מי שלא הניח ע"ת, דהרי לא ה"י דעתו עליו כיון שבעריו"ט ה"י חוץ לתחומו, וגם שלא עשית עירוב תחומין.

ח) פלוגתת הראשונים בענין תנאי בע"ת בזממה"ז

ואם תגיע לשפיטאהל ביו"ט ראשון נכון לעשות שם ע"ת בתנאי כמבואר בשו"ע (שם סעי' כ"ב) אעפ"י שידוע שיטת הרמב"ם (יו"ט פ"ו הי"ד) דתקנה זו מועילה אך ורק בזמן שהיו ב"ד של אר"י מקדשין את החודש עפ"י הרא"י, דאז בני חו"ל היו עושים שני ימים טובים להסתלק מספק, ולכן מועילה גם תקנה זו לערב מספק על התנאי, אבל בזממה"ז שעושין יו"ט שני מפני שמנהג אבותינו בידינו, אז כבר אינה מועילה תקנה זו של חז"ל, וכשיטתו נראה שהסכימו עוד כמה ראשונים ה"ה הסמ"ג (הל' יו"ט) ורבינו ירוחם (נ"ג ח"ג) והאגודה בפרקין אות י"ד, והמרדכי (סי' תער"ב) והאבודרהם (דיני ע"ת) מדהביאו שיטתו בסתמא בלי שום חולק משמע דמסכימים לדעתו וכמש"כ בשו"ת תורת חסד (או"ח סי' כ"ו אות ד').

וע"ע בדרכ"מ (סי' תקכ"ח אות ד') מה שכ' ליישב שיטת הרמב"ם שלא תקשה עליו מיהא דקי"ל כרב (ביצה ד.) דביצה שנולדה ביו"ט ראשון מותרת בשני, וכמו שפסק כן הרמב"ם (פ"א הל' ט') ולכאורה לפי"ד הרמב"ם הנ"ל ה"י לנו להחמיר בזממה"ז גם בביצה ולאוסרה ביום א' כמו בשני ימים דר"ה, ולזה כ' דלא קאמר הר"מ אלא לענין עירו דצריך להתנות ולומר אם הוא חול אבל בביצה שאין צריך אמירה, אפי' בזממה"ז שרי. וכן נראה מדברי המגיד משנה, דלא קאמר הר"מ אלא במקום דבעינן תנאי עכ"ל.

ואם בני ביתו ישארו כאן וגם הם צריכים לבשל או להדליק נרות ליו"ט, אם אפשר יושאר גם עמהם כזית מן התבשיל, ואם אין בכל התבשיל רק כזית, אז לא יחלק אותה, רק אתם או ביתכם ישתמשו ע"י הע"ת הנשאר שם, ואחרים יסמכו על פסקם של הגאון בעל שבה"ל דבדיעבד יש לבשל עלי' אף שאין התבשיל סמוך לו.

ז) לצורך הדלקת נרות שבת פשוט יותר להתירא

ובפרט לענין הדלקת הנרות יש לסמוך ע"ז, דהרי כידוע נחלקו הראשונים אם יש חיוב לעשות ע"ת להדלקת נר שבת לחוד, עיי"ש בתוס' ד"ה ומדליקין שכ' לדייק מגמ' שם לענין מי שלא הניח ע"ת דהתירו לו רבנן כדי חייו, אופין לו פת אחת ומבשלין לו קדרה אחת ומדליקין לו את הנר וכו', ומדהזכיר מדליקין לו הנר משמע דבלא עירוב אסור לו להדליק ביו"ט נר שבת, וכ"כ שם הרא"ש (שם אות ט"ז) וכ"כ הר"ן שם, וכ"כ הרשב"א בחידושו (שם כ"ה) בשם גאון א' ושדברי הגאון נראה לי עיקר, ומאידך הביאו שם הר"ן והרשב"א שיטות הראשונים דא"צ לערב לצורך הדלה"נ, וע"ע במאירי שם שכ"כ בשם בעלי תוס' ועוד.

וגם שיטת הב"י בזה אינה ברורה דבשו"ע (סי' תקכ"ז סעי' י"ט) כ' מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת ויש אוסרין, והנה לפי הכלל הידוע דהמחבר סותם כדיעה א' הוא משום דס"ל כן להלכה, אמנם שם סעי' כתב מי שלא עירב, כשם שאסור לבשל וכו' י"א שמותר לאפות בצמצום פת אחד ולבשל קדירה אחת ולהדליק נר אחד, מוכח מזה דלהדליק כמה נרות פשוט לו לאיסור, הרי דהמחבר סותר א"ע בזה, וכבר עמדו בזה האחרונים, ע"י בכה"ח (שם ס"ק ק"כ) שהביא הסתירה, ומצדד לומר דעיקר דעת המחבר כדעת המתירים, אלא שלכתחילה חושש לדעת האוסרים.

(שם ס"ק קל"ו), וע"ע בשו"ת דברי מלכיאל (ח"א סי' ז' בד"ה ובסי' תקכ"ז) שכ' להסביר שיטת מג"א הנ"ל דאפשר לברך, אבל דעתו להלכה שאין לברך, וכ' לחלק בין זה לדין המערב בזמן בהש"מ דמברכין עיי"ש.

וא"כ דהרבה פוסקים ס"ל דגם כשלא עירב מערב יו"ט ומערב ביו"ט בתנאי שלא יברך, כ"ש בנידו"ד שכבר עירב בעריו"ט בברכה אלא לחומרא מערב עוה"פ כדי שהע"ת יהי מצוי ברשותו ביו"ט אבל עכ"פ לא יברך.

ועוד יש ליוזר, כשמגיע לשפיטאהל, לא יטלטל את הע"ת ושאר חפצים הצריכים להם אלא ע"י גוי, כיון שהשפיטאהל הוא חוץ לתחום, וחפיציו קנו שביתה בתחומו כרגלי הבעלים, וכיון שבאו מחוץ לתחום, הרי אסור לטלטלם חוץ מד' אמות כמבואר בשו"ע (סי' ת"ה), וע"י גוי מותר כיון שהוא לצורך שבת ויו"ט הרי הותר לעשות איסור דרבנן ע"י גוי, כמבואר בשו"ע (סי' ש"ז סעי' ה'), ובתוך השפיטאהל כבר מותר לטלטלו כיון שהוא מוקף מחיצות הרי כולה כד' אמות.

(י) רחיצה בחמין ביו"ט למעוברת סמוך ללידה

ובענין שאלתך אם מותר לאשה העומדת סמוך ללידה לרחוץ בחמין בשבת ויו"ט, הנה פשוט דיש בזה ב' שאלות, עצם הרחיצה אסור מדברי חז"ל כמבואר בשו"ע סי' שכ"ו לענין שבת ובשו"ע סי' תקי"א לענין יו"ט והוא מגמ' (שבת לט:): שגזרו חז"ל שלא לרחוץ בחמין, אפי' בחמין שהוחמו מערב שבת, ולענין יו"ט נחלקו בזה ע"ש. אמנם לענין איסור זה מבואר בהגהות הגרע"א (על גליון השו"ע סעי' א' וסי' ש"ס ס"ה) משם תשו' דברי יוסף (סי' ס"ד) שהמצטער מותר לרחוץ בשבת בחמין שהוחמו בער"ש, והעתיקו סתמא להלכה המשנ"ב בבה"ל.

וגם בנידו"ד הי' אפשר להקל ברחיצה כיון שהיא להקל צערה, אמנם עצם פתיחת

מ"מ כנראה הסכמת הפוסקים שאפשר להתנות גם בזמה"ז, כן העלה המח' (שם סעי' כ"ד) בפשטות, וכן כל נו"כ השו"ע וגדולי אחרונים הסכימו לזה להלכה ולמעשה, וע"כ פשוט בנידו"ד כיון שאפשר לעשות ע"ת ביום הראשון בתנאי, יעשה כן, כמובן רק בשני ימים טובים של סוכות שחלים ביום חמישי וששי, אבל לא בר"ה דלא מהני בה תנאי כמבואר שם.

(ט) בנידו"ד יערב בתנאי ולא יברך

אמנם כמובן דלא יברך, דהרי אפי' כשלא עירב כלל בעריו"ט ומערב ביו"ט ראשון בתנאי, מצינו מחלוקת הפוסקים אם יברך, עיין במג"א (שם סק"ה) דכ' בפשטות דמברך בעירוב על התנאי וציין המקור בסוגריים (של"ט) והעיר שם במחה"ש דלא נמצא כן בשלטי גיבורים אלא בכנה"ג בשם הגהות הרי"ף, ואחרונים העירו שהוא בס' דרך תמים שהוא הגהות על הרי"ף, וכ' שם בטעמו של דבר דאין זה ספק כדרך הספיקות שאין מברכין עליהם, דגם כשמערב מעריו"ט מ"מ אם יום ראשון הוא יו"ט הרי יום שני חול וא"צ לעירוב כלל, וע"כ שנתקן בכה"ג על הספק ומברך עיי"ש, ונמשכו אחריו הא"ר (סקל"ד), חמד משה (סעי' ט"ז), שלחן עצי שטים (סי' ג' אופה סעי' ג' סקי"א), שו"ע הרב (סעי' כ"א), חיי"א (כלל ק"ד סעי' ט"ז) ועוד.

ולעומתם מצינו ראשונים דס"ל דלא יברך כשמערב בתנאי, כן פסק להדיא בהגהות רבינו פרץ שעל הסמ"ג (סי' קצ"ד) וז"ל ומתנה בלא ברכה ואומר אם הוא קודש וכו', וכ"ה בשיטה מקובצת (ביצה ו' ע"א סוף ד"ה הא וז"ל ואמרו בתוס' דאינו מברך על עירוב של תנאי דשמא הוא ברכה לבטלה, וכן העלה להלכה בשו"ת משפטים ישרים (סי' ל"ב) והביאו דבריו להלכה באשל אברהם (גליון השו"ע סי' תקכ"ח) ובשו"ת תורת חסד (סי' כ"ו) ובשו"ת עמודי אש (סי' ב' סק"ד) ובערוה"ש (שם סעי' ל"ז) ובשו"ת משיב הלכה (סי' א') ובכה"ח

להעירוב תבשילין, ישארו גם אצלם כזית מן התבשיל.

(ב) בדיעבד אם שכחו להביא אתם הע"ת, יש להקל לבשל ולחמם מאכלים לצורך שבת, וכ"ש להדליק נרות.

(ג) בצאתם מן הקאר יטלטל הע"ת עם שאר חפציו ע"י גוי.

(ד) אין לסמוך על גדול העיר שהניח שם ע"ת כיון הוא חוץ לתחומו.

(ה) רחיצה בחמין יש להקל במקום צער, פתיחת ברוז המים אין להקל אלא ע"י גוי במקום חולי.

הכירור של מים חמין נוגעת לכמה איסורי תורה, הבערה ובישול כידוע, ובוה קשה להקל אע"פ שהיולדת היושבת על המשבר דינה כחולה שיש בה סכנה, כמבואר בשו"ע (סי' ש"ל) ואף קודם לזה כשמרגשת צירים י"ל שדינה כחולה שאין בו סכנה עכ"פ, מ"מ נ"ל כיון שאין רפואתה ידועה אין להקל בזה, ואולי לצורך גדול כשיש עכו"ם שיפתח ברוז המים חמים יש להקל.

וזאת תורת העולה לדינא

(א) לכתחילה יקחו עמהם הע"ת, ואם נשארו בביתם מן המשפחה שגם הם צריכים

מי שתשוקתו תורה ומצוות אי אפשר להיות בגינהם

שמעתי מכ"ק אבי אדמו"ר [בעל האבני נזר] זצלה"ה, שמי שתשוקתו תורה ומצוות, אי אפשר יהיה בגינהם, ואם ירד שמה תיכף יפרח מעם כחץ מקשת, שלמקום שיש לאדם תשוקה בחייו [שם] נמשך אחר מותו, עכ"ד.

(שם משמואל פר' אמור עמ' שטו)

* * *

ויש לי להוכיח מכמה מקומות שהגאון בעל המ"ב ז"ל סלל מרוצת סגנונו לפי ההכנה שהכין לו רבינו בעל התניא זיע"א, וגם נחוץ מאוד להדגיש, נכון שבכל מיני פסק ההלכה אמרינן הלכה כבתראה, והנה המ"ב הריהו בתרא. אך אין זה נכון במקרה הנוכחי, יען שהמ"ב לקח לו פוסק המכריע את הגר"א, ועליו סומך בכל עת שיש שיטות לכאן ולכאן, ואילו רבינו הרב פוסק בד"כ הכרעת המ"א, באופן שאין כאן ענין של בתרא רק ענין של מנהג המדינה שהמ"ב מכריע כהגר"א והרב כהמ"א (חוץ ממקומות פרטיים שנוכל למצא הרבה פוסקים שבאו אחרי הרב ופסקו דלא כוותי'). ומה שרואים אנו נפוץ בעולם שכל בני תורה פוסקים לפי המ"ב, ד"ז נובע מהא שבס' מ"ב קל למצא ההלכה ואילו בשו"ע הרב בא הדבר רק אחר יגיעה גדולה.

(הגר"ר אליהו הלוי פישר שליט"א, רב וראש כולל חסידי גור נ"י.)